

tid. Det norske

100782

Sverige kartla norske flyktninger

1711 p 29/9.1991

— Opplysningene kaster et skarpt lys inn over svensk formell nøytralitet, sier krigshistorikeren Ragnar Ulstein. Svenskene registrerte norske flyktninger, som ble avvist på grensen i 1940-41.

ARILD RYGNES

Igår presenterte norske og svenske historikere samarbeidsverket «Broderfolk i ufredstid», hvor forholdene mellom Norge og Sverige under den annen verdenskrig omhandles.

I boken kommer det frem at en rekke av de norske flyktningene som formelt

ble avvist på grensen mellom de to land i årene 1940-41, ble registrert av svensk politi. Etterpå ble nordmennene sendt hjem, men opplysningene om flyktingenes navn og adresse, ble videregitt til tysk politi i Berlin.

Under presentasjonen av boken under bokmessen i Göteborg igår, kunne ikke forfatterne, deriblant pro-

fessor Ole Kristian Grimnes ved Universitetet i Oslo, gi svar på om registreringen førte til at nordmenn senere ble arrestert av tyskerne.

Ragnar Ulstein er trolig den norske krigshistorikeren som best kjenner til hvordan norske flyktninger ble behandlet av svenskene. Midt på 1970-tallet utga han trebindsverket «Svensketrafikken», og Ulstein sier til Aftenposten at han ikke kjenner til at svenskene gikk så langt som til å registrere flyktingene og sende opplysningene til tyskerne.

— Svensk avvisning av flyktninger er vel kjent,

men disse opplysningene kaster et skarpt lys over svensk formell nøytralitet. Reelt var svenskene tyskvennlige frem til midten av krigen, da krigen snudde i alliert favør, sier Ragnar Ulstein.

Ole Kristian Grimnes la igår frem mange nye opplysninger om forholdene mellom Norge og Sverige under krigen. Han fortalte blant annet om et brev som daværende statsminister Johan Nygaardsvold skrev 31. desember 1940 til statsråd Anders Frihagen, som da var i Sverige. Den norske statsministeren var ikke nådig overfor sin svenske kollega, Per Albin Hansson, og Nygaardsvold

bad Frihagen si Hansson noen sannhetsord hvis de møttes.

Nygaardsvold skrev at han lengtet etter å få jage ut tyskerne av Norge. «Og det andre er at jeg må få leve så lenge at jeg kan få skjelle han (Hansson) og hele hans regjering — kanskje også hele hans parti — huden full. Si ham at hvis jeg kan få noe mer å si i Norge, så skal alt som er svensk bli betraktet som en like stor pest som alt som er tysk». «Si ham at nå spytter jeg på han, ikke bare for hans feighet, men for hans foraktfulle forræderi overfor Norden», skrev Nygaardsvold med adresse til at Hansson mente Norge opptrådte feigt under Fin-

landskrigen. Nygaardsvold skrev at Hansson er «en rakker-knekt som står i Tysklands tjeneste».

— Dette er sensasjonelt sterke ord fra Nygaardsvold, spesielt fordi de er skrevet, ikke sagt i affekt. Jeg tror det er viktig å minne om at staters moral ofte er den samme. Hadde Norge vært i Sveriges situasjon, hadde vi trolig oppført oss ganske likt. Men det finnes en folkelig balanse i dette bildet; jeg tenker på alle de tusenvis av svenskene som hjalp nordmenn langs grensen. Flere av svenskene brøt svensk lov, og ble rettsforfulgt for dette, sier Ragnar Ulstein.

100782